

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี” ใช้สถิติประกอบ การวิเคราะห์ 2 แบบ คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้สถิติเชิงพรรณนา และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การวิเคราะห์ค่าที (Independent Sample t-test) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
3. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
4. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
5. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย
6. สรุปรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key-informants) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
  - 1) กลุ่มพระสงฆ์ คือ พระสังฆาธิการทุกระดับที่ทำหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ (1) เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายมหานิกาย จำนวน 1 รูป (2) เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายธรรมยุตินิกาย จำนวน 1 รูป (3) เจ้าคณะอำเภอฝ่ายมหานิกายทั้ง 8 อำเภอ จำนวน 8 รูป (4) เจ้าคณะอำเภอฝ่ายธรรมยุตินิกาย จำนวน 2 รูป และ (5) รองเจ้าคณะอำเภอฝ่ายมหานิกาย จำนวน 1 รูป และ 2) กลุ่มผู้บริหารส่วนราชการ คือ ผู้รับผิดชอบบริหารองค์กรทั้งระดับภูมิภาค และส่วนงานต่าง ๆ ภายในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 2 คน ได้แก่ (1) ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี (2) รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี และ (3) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเพชรบุรี รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 16 รูป/คน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และค่าร้อยละดังนี้

ตารางที่ 4.1 กลุ่มพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ที่	กลุ่มพระสงฆ์	จำนวน
1	เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายมหานิกาย	1
2	เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายธรรมยุตินิกาย	1
3	เจ้าคณะอำเภอฝ่ายมหานิกาย	8
4	เจ้าคณะอำเภอฝ่ายธรรมยุตินิกาย	2
รวม		12

จากตารางที่ 4.1 พบว่า เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายมหานิกาย จำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.25 เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายธรรมยุตินิกาย จำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.25 เจ้าคณะอำเภอฝ่ายมหานิกาย จำนวน 8 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.00 เจ้าคณะอำเภอฝ่ายธรรมยุตินิกาย จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.5 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มพระสงฆ์ทั้งหมด จำนวน 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 75.00

ตารางที่ 4.2 กลุ่มผู้บริหารส่วนราชการผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ที่	กลุ่มพระสงฆ์	จำนวน
1	ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี	1
2	รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี	2
3	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเพชรบุรี	1
รวม		4

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.50 ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.25 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มพระสงฆ์ทั้งหมด จำนวน 4 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.00

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Respondents)แบ่งออกเป็น 8 กลุ่มอำเภอ ได้แก่ 1) คณะสงฆ์อำเภอเมืองเพชรบุรี จำนวน 843 รูป คำนวณได้จำนวน 90.50 รูป 2) คณะสงฆ์อำเภอเขาย้อย จำนวน 289 รูป คำนวณได้จำนวน 31.03 รูป 3) คณะสงฆ์อำเภอหนองหญ้าปล้อง จำนวน 195 รูป คำนวณได้จำนวน 20.92 รูป 4) คณะสงฆ์อำเภอชะอำ จำนวน 433 รูป คำนวณได้จำนวน 46.48 รูป 5) คณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จำนวน 525 รูป คำนวณได้จำนวน 56.36 รูป 6) คณะสงฆ์อำเภอบ้านลาด จำนวน 417 รูป คำนวณได้จำนวน 44.77 รูป 7) คณะสงฆ์อำเภอบ้านแหลม จำนวน 444 รูป คำนวณได้จำนวน 47.67 รูป และ 8) คณะสงฆ์อำเภอแก่งกระจาน จำนวน 198 รูป คำนวณได้จำนวน 21.26 รูป รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 359 รูป ซึ่งใช้การวิเคราะห์หาค่าที (Independent Sample t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ดังนี้

2.1 สถานภาพ

ตารางที่ 4.3 ผู้ตอบแบบสอบถาม (Respondents)

ที่	ประเด็น	จำนวน	ค่าร้อยละ
1	พระสังฆาธิการ	83	23.1
2	พระลูกวัด	264	73.5
3	สามเณร	12	3.3
รวม		359	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า พระสังฆาธิการ จำนวน 83 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.1 ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด พระลูกวัด จำนวน 264 รูป คิดเป็นร้อยละ 73.5 ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด และสามเณร จำนวน 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.3 ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 359 รูป คิดเป็นร้อยละ 100

2.2 ตำแหน่งการปกครอง

ตารางที่ 4.4 ตำแหน่งการปกครอง

ที่	ประเด็น	จำนวน	ค่าร้อยละ
1	เจ้าคณะภาค	N/A	N/A
2	เจ้าคณะจังหวัด	N/A	N/A
3	เจ้าคณะอำเภอ	N/A	N/A
4	เจ้าคณะตำบล	13	3.6
5	เจ้าอาวาส	63	17.5
6	เจ้าสำนักสงฆ์	5	1.4
7	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	5	1.4
8	เลขานุการ	N/A	N/A
9	ไม่มี	273	76.00
รวม		359	100.0

*N/A ไม่มีผู้ตอบคำถามในประเด็นนี้

จากตารางที่ 4.4 พบว่า เจ้าคณะตำบล จำนวน 13 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.6 เป็นเจ้าอาวาส จำนวน 63 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.5 เป็นเจ้าสำนักสงฆ์ จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.4 เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.4 และไม่มีตำแหน่งใด ๆ จำนวน 273 รูป คิดเป็นร้อยละ 76.0 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 359 รูป คิดเป็นร้อยละ 100

2.3 พรรษา

ตารางที่ 4.5 พรรษา

ที่	ประเด็น	จำนวน	ค่าร้อยละ
1	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 1-5 พรรษา	86	24.00
2	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 6-10 พรรษา	93	25.9
3	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 11-15 พรรษา	68	18.9
4	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 16-20 พรรษา	24	6.7
5	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 21-25 พรรษา	25	7.00
6	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 26-30 พรรษา	31	8.6
7	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 31-35 พรรษา	17	4.7
8	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 36-40 พรรษา	3	0.8
9	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 41-45 พรรษา	7	1.9
10	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 46-50 พรรษา	3	0.8
11	พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 51 พรรษาขึ้นไป	2	0.6
รวม		359	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 1-5 พรรษา จำนวน 86 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.0 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 6-10 พรรษา จำนวน 93 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.9 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 11-15 พรรษา จำนวน 68 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.9 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 16-20 พรรษา จำนวน 24 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.7 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 21-25 พรรษา จำนวน 25 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.0 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 26-30 พรรษา จำนวน 31 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.6 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 31-35 พรรษา จำนวน 17 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.7 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 36-40 พรรษา จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.8 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 41-45 พรรษา จำนวน 7 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.9 พระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 46-50 พรรษา จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.8 และพระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 51 พรรษาขึ้นไป จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.6 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 359 รูป คิดเป็นร้อยละ 100

2.4 การศึกษาทางธรรม “แผนกธรรม”

ตารางที่ 4.6 การศึกษาทางธรรม “แผนกธรรม”

ที่	ประเด็น	จำนวน	ค่าร้อยละ
1	นักธรรมชั้นตรี	57	15.9
2	นักธรรมชั้นโท	72	20.1
3	นักธรรมชั้นเอก	230	64.1
รวม		359	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่า พระสงฆ์ที่สำเร็จนักธรรมชั้นตรี จำนวน 57 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.9 นักธรรมชั้นโท จำนวน 72 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.1 นักธรรมชั้นเอก จำนวน 230 รูป คิดเป็นร้อยละ 64.1 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 359 รูป คิดเป็นร้อยละ 100

2.5 การศึกษาทางธรรม “แผนกบาลี”

ตารางที่ 4.7 การศึกษาทางธรรม “แผนกบาลี”

ที่	ประเด็น	จำนวน	ค่าร้อยละ
1	ประโยค 1-2	14	3.9
2	เปรียญธรรม 3 ประโยค	5	1.4
3	เปรียญธรรม 4 ประโยค	2	0.6
4	เปรียญธรรม 5 ประโยค	5	1.4
5	เปรียญธรรม 6 ประโยค	5	1.4
6	เปรียญธรรม 7 ประโยค	1	0.3
7	เปรียญธรรม 8 ประโยค	ไม่มี	ไม่มี
8	เปรียญธรรม 9 ประโยค	2	0.6
9	อื่น ๆ (ไม่มีเปรียญธรรม)	325	90.5
รวม		359	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่า พระสงฆ์ที่สำเร็จประโยค 1-2 จำนวน 14 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.9 เปรียญธรรม 3 ประโยค จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.4 เปรียญธรรม 4 ประโยค จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.6 เปรียญธรรม 5 ประโยค จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.4 เปรียญธรรม 6 ประโยค จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.4 เปรียญธรรม 7 ประโยค จำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.3 เปรียญธรรม 8 ประโยค ไม่มี เปรียญธรรม 9 ประโยค จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.6 และอื่น ๆ (ไม่มีเปรียญธรรม) จำนวน 2 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.6 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 359 รูป คิดเป็นร้อยละ 100

2.6 การศึกษาทางโลก

ตารางที่ 4.8 การศึกษาทางโลก

ที่	ประเด็น	จำนวน	ค่าร้อยละ
1	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6	149	41.5
2	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปว.ช.)	33	9.2
3	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปว.ส.)	11	3.1
4	ประกาศนียบัตรบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ปบ.ส.)	17	4.7
5	ปริญญาตรี	90	25.1
6	ปริญญาโท	18	5.0
7	ปริญญาเอก	3	0.8
8	อื่นๆ (ป.4,ป.7)	38	10.6
รวม		359	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่า พระสงฆ์ที่สำเร็จมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 149 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.5 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปว.ช.) จำนวน 33 รูป คิดเป็นร้อยละ 9.2 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปว.ส.) จำนวน 11 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.1 ประกาศนียบัตรบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ปบ.ส.) จำนวน 17 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.7 ปริญญาตรี จำนวน 90 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.1 ปริญญาโท จำนวน 18 รูป คิดเป็นร้อยละ 5.0 ปริญญาเอก จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.8 และอื่น ๆ (ป. 4, ป.7) จำนวน 38 รูป คิดเป็นร้อยละ 10.6 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 359 รูป คิดเป็นร้อยละ 100

2.7 พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอ

ตารางที่ 4.9 พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอ

ที่	ประเด็น	จำนวน	ค่าร้อยละ
1	อำเภอเมืองเพชรบุรี	91	25.3
2	อำเภอเขาย้อย	31	8.6
3	อำเภอหนองหญ้าปล้อง	21	5.8
4	อำเภอชะอำ	47	13.1
5	อำเภอท่ายาง	57	15.9
6	อำเภอบ้านลาด	44	12.3
7	อำเภอบ้านแหลม	47	13.1
8	อำเภอแก่งกระจาน	21	5.8
รวม		359	100

จากตารางที่ 4.9 พบว่า พระสงฆ์อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จำนวน 91 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.3 อำเภอเขาย้อย จำนวน 31 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.6 อำเภอหนองหญ้าปล้อง จำนวน 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 5.8 อำเภอชะอำ จำนวน 47 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.1 อำเภอท่ายาง จำนวน 57 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.9 อำเภอบ้านลาด จำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.3 อำเภอบ้านแหลม จำนวน 47 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.1 และอำเภอแก่งกระจาน จำนวน 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 5.8 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 359 รูป คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี เมื่อสังเคราะห์แล้วสามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 1 เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายธรรมยุติ ให้ข้อมูลว่า “ควรมีลักษณะบูรณาการภารกิจทั้ง 6+1 ด้าน ซึ่งต้องแต่งตั้งคณะผู้ดำเนินงานตามลักษณะงาน ให้ขับเคลื่อนภารงานเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพของบริบทแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ต้องเป็นตามหลักธรรมวินัย โดยสาระสำคัญอยู่ที่มาตรา 3 ที่เพิ่มขึ้นมา เพื่อให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ฯลฯ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้ง สถาปนา และตั้งคณะกรรมการมหาเถรสมาคม นอกจากนี้ยังมีอำนาจถอดถอนสมณศักดิ์พระสงฆ์” (สัมภาษณ์ 30 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 2 เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรีฝ่ายธรรมยุติ ให้ข้อมูลว่า “ใช้พระสงฆ์ระดับผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในความคิดเห็นและตั้งสัจจะ จะทำให้แก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์มากขึ้น โดยยึดหลักพระธรรมวินัยพื้นฐาน มีการพัฒนาตามยุคสมัย โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์บางที่คล้อยตามแบบอย่างการปกครองฝ่ายบ้านเมือง ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการที่จะร่วมมือการทำงานกิจกรรมขององค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยใช้กระบวนการที่มีลักษณะการดำเนินงานซึ่งสืบเนื่องและใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จ ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมายพระราชบัญญัติข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย อย่างไรก็ตามต้องมีความทันสมัยมากขึ้น กล่าวคือ พระสงฆ์ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวทางโลกเท่าทันกับฆราวาส พระสงฆ์ควรมีความกล้าและเสียสละให้กับชุมชน พระสงฆ์ควรมุ่งมั่นพัฒนาตนเองทั้งทางธรรมและทางโลก และพระสงฆ์ควรมีความทันสมัยในการนำเทคโนโลยีมา ใช้ในการพัฒนาชุมชน” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 3 เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย ให้ข้อมูลว่า “ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 การปกครองสงฆ์จะยุ่งยากด้วยวิธีกระบวนการมากขึ้น เนื่องจากมีข้อบังคับ กฎระเบียบหลายอย่าง ซึ่งหากมองในมุมหนึ่งอาจเป็นส่วนที่ดี เพราะจะทำให้พระสงฆ์ดำเนินการด้านพระศาสนาอย่างเข้มแข็ง และเพิ่มศักยภาพเชิงรุกมากขึ้น คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีอยู่ในกฎระเบียบของผู้บังคับบัญชาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้วยดี โดยสามารถสรุปได้ว่า ด้านการปกครอง การปกครองเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหาร กลไกของสังคม เพื่อให้สมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

ด้านการศึกษา การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการบริหารของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาการสอน ถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การศาสนศึกษา สงเคราะห์คือ การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือ ด้านการสาธารณสุข สงเคราะห์ การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ด้านสาธารณูปการ การลงมือปฏิบัติงานซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันตามลักษณะงาน การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นตัวหลักของคณะ สงฆ์ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือเจ้าอาวาส” (สัมภาษณ์ 7 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 4 เจ้าคณะอำเภอบ้านลาด ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ทุกระดับสนับสนุนกิจกรรมที่ภาคประชาชนเสนอ ซึ่งต้องไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและศีลาจารวัตรของ สมณะสงฆ์ ถือได้ว่า เป็นการดำเนินการตามบทบาทที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์กำหนดไว้ทุกประการ” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 5 เจ้าคณะอำเภอชะอำ ให้ข้อมูลว่า “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี ดำเนินการตามองค์กร 6 เพราะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ปัจจุบัน เป็นการดำเนินการ บริหารโดยยึดหลักขององค์กร 6 ประการ คือ การปกครอง การเผยแผ่ การศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสุขสงเคราะห์ และการสร้างพุทธมณฑล ให้เป็นศูนย์กลางในการจัด กิจกรรมสำคัญในทางพระพุทธศาสนา ด้วยดีเสมอมาติดต่อกัน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และ กฎหมายมหาเถรสมาคม โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เป็นผู้บังคับบัญชา ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยยึดหลักธรรมคำสอนตามพระธรรมวินัย และกฎหมายต่าง ๆ” (สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 6 เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรีฝ่ายมหานิกาย ให้ข้อมูลว่า “ต้องดำเนินการ ตามความเหมาะสมของพระราชบัญญัติที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน ซึ่งคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีได้ปฏิบัติ ตามอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนถูกต้อง ตามพระธรรมวินัยและเป้าหมายองค์กรโดยยึดโยงกับภารกิจ 6+1 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การเผยแผ่ การศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการ สาธารณสงเคราะห์ และการสร้างพุทธมณฑล ดังนั้นการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ต้องเป็นตามภารกิจ 6 ด้าน คือ 1) การปกครอง ต้องปฏิบัติ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่เพิ่มเติมขึ้น 2) การศึกษา ต้องมีการศึกษาทั้งส่วนพุทธบัญญัติและ พระธรรมวินัยเป็นหลัก รวมทั้งการศึกษาทางโลกเพิ่มขึ้น 3) การสาธารณูปการ การก่อสร้าง ปฏิสังขรณ์ต้องมีแบบการก่อสร้างที่ชัดเจน 4) การเผยแผ่ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน ให้เกิดรูปธรรม 5) การศึกษาสงเคราะห์ ต้องมีการจัดตั้งกองทุนและเพิ่มทุนการศึกษา และ มอบทุนการศึกษาแก่ผู้ขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ และ 6) การสาธารณสุขสงเคราะห์ ต้องดูแลชุมชนและบริจาคช่วยเหลือยามที่ประสบภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นทุกครั้ง และการสร้างพุทธมณฑล จังหวัดเพชรบุรี ต้องมีการร่วมกันทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เป็นศูนย์ พระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 7 เจ้าคณะอำเภอยายาง ให้ข้อมูลว่า “การบริหารงานของคณะสงฆ์ เพชรบุรีว่า 1) สร้างการกระจายอำนาจการปกครองอย่างแท้จริง และ 2) การเพิ่มทักษะความรู้

ความสามารถของบุคลากรทุกระดับ ทั้งผู้ปกครองและผู้ปฏิบัติการ เพราะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในสถานการณ์ปัจจุบัน ประสบปัญหาหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) การปกครองคณะสงฆ์ เป็นการปกครองแบบรวมอำนาจไว้กับผู้ปกครองระดับสูง ไม่ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองระดับล่าง 2) การขาดบุคลากรในการทำงาน ส่งผลให้ภาระงานคณะสงฆ์ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3) ขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน และ 4) ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน” (สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี สัมภาษณ์ในฐานะขณะดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี และปฏิบัติหน้าที่เป็นเวลา 3 ปีเศษ ให้ข้อมูลว่า “ต้องดำเนินการให้มีเอกภาพในการบริหารกิจการปกครองคณะสงฆ์ การเสริมสร้างพระสังฆาธิการให้มีความชัดเจนตามธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา ซึ่งต้องสอดคล้องกับพระราชดำริและพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์ตามกฎหมาย บทบาทมีความชัดเจนตามการปกครองจากเจ้าคณะภาคลงไปถึงเจ้าอาวาส ภายใต้การปกครองตามระดับคำสั่งปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติสงฆ์” (สัมภาษณ์ 30 ตุลาคม 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “ควรดำเนินการตามกรอบแนวทางที่กำหนดไว้ตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับทั้งด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ใช้การบังคับบัญชาแบบเดิม และการพัฒนาคณะสงฆ์เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก” (สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10 รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) กล่าวถึงมาตราที่ 12 มหาเถรสมาคมว่าด้วย สมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานและกรรมการอีกไม่เกิน 20 รูป ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ หรือพระภิกษุที่พรรษาอันสมควร มีจริยวัตรในพระธรรมวินัยที่เหมาะสมแก่การปกครองคณะสงฆ์ จึงยังคงยึดหลักการทั้ง 6 ด้านเช่นเดิม และเพิ่มเติมอีก 1 ด้าน คือ การสร้างพุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาเพชรบุรี ซึ่งตามภารกิจ 6+1 ด้าน ประกอบด้วย การปกครอง การเผยแผ่ การศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ตลอดจนการสร้างพุทธมณฑลเพชรบุรี โดยทุกด้านได้ขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน ซึ่งได้แบ่งภารกิจความรับผิดชอบที่เป็นรูปธรรมชัดเจน” (สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี สัมภาษณ์ในฐานะขณะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี และปฏิบัติหน้าที่เป็นเวลา 1 ปีเศษ โดยได้ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์เพชรบุรีได้ดำเนินการตามภารกิจทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การเผยแผ่ การศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ และการสร้างพุทธมณฑลเพชรบุรี โดยทุกด้านได้ขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน โดยได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไปอย่างมีรูปธรรมชัดเจน ทั้งนี้ได้ใช้การขับเคลื่อนตามลำดับการบังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานในแต่ละด้านสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม ฉะนั้นการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) กล่าวถึงมาตราที่ 12 มหาเถรสมาคมว่าด้วย สมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานและกรรมการอีกไม่เกิน

20 รูป ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง การบริหารจัดการให้ภารกิจหลักของคณะสงฆ์ ยังเป็นไปตามสายการบังคับบัญชาลงมา จากสูงลงมาตามลำดับถัดไป โดยยึดหลักภารกิจ 6 ด้านเช่นเดิม และเพิ่มเติมอีก 1 ด้าน คือ การพัฒนาสร้างพุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาโลก ในของคณะสงฆ์ ยังคงดำเนินการต่อไป” (สัมภาษณ์ 27 ตุลาคม 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 12 เจ้าคณะอำเภอบ้านแหลม ให้ข้อมูลว่า “พระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการดำเนินงานบริการตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยปกติ เป็นการพัฒนามาจากหลักพระธรรมวินัยมาใช้ในการปกครอง ควบคุมกำกับความเจริญเติบโตของสังคมไทย มีกฎหมายบ้านเมือง มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่มาเกื้อหนุนพระธรรมวินัย อาทิเช่น ในด้านรูปแบบของการปกครองคณะสงฆ์ ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาจากสมัยก่อน คือ การปกครองคณะสงฆ์ด้วยกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์” (สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 13 เจ้าคณะอำเภอแก่งกระจาน ให้ข้อมูลว่า “การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน เป็นการพัฒนามาจากหลักพระธรรมวินัยมาใช้ในการปกครอง ควบคุมกำกับความเจริญเติบโตของสังคมไทย มีกฎหมายบ้านเมือง มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่มาเกื้อหนุนพระธรรมวินัย อาทิเช่น ในด้านรูปแบบของการปกครองคณะสงฆ์ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาจากสมัยก่อน คือ การปกครองคณะสงฆ์ด้วยกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และรูปแบบการบริหารการปกครองมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุดของการปกครองคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รูปแบบการปกครองของมหาเถรสมาคมปกครองเป็นแบบผสม โดยรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง คือ มีศูนย์การปกครองและปฏิบัติการกิจการคณะสงฆ์และการสั่งการอยู่ในส่วนกลาง และกระจายอำนาจไปยังทุกภาคส่วน อย่างไรก็ตามพระสงฆ์ทั่วไปยังคงทำหน้าที่เหล่านี้ 1) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่ งานด้านการบริหารพระภิกษุสามเณร ซึ่งพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะต่าง ๆ ตำแหน่งสังฆราช เป็นตำแหน่งสูงสุด รองลงมา ได้แก่ เจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเลขานุการแต่ละเจ้าคณะเป็นตำแหน่งสุดท้าย, มหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ทั้งสองนิกาย 2) ด้านการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป ได้แก่ งานบริหารและเป็นอาจารย์สอนตามสถาบันการศึกษาของสงฆ์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมบาลี และแผนกสามัญศึกษา (ม.1-ม.6) 3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม และการเขียนตำรา และการปฏิบัติธรรมโดยเผยแผ่ผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น 4) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม คือ การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดวาอาราม และรักษาบูรณะซ่อมแซม และ 5) ด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่าง ๆ อาทิ การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสการต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่าง ๆ และการส่งเสริมวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น” (สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 14 เจ้าคณะอำเภอหนองหญ้าปล้อง ให้ข้อมูลว่า “การบริหารงาน คณะสงฆ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทุกฉบับที่มีผลบังคับใช้ เพราะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เกิดขึ้นภายหลังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนา เกิดพระปัญจวัคคีย์และทรงบัญญัติ พระวินัยขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เกิด “มหาเถรสมาคม” ขึ้นและได้พัฒนามาโดยลำดับ มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานกรรมการและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเลขาธิการ เพื่อบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ผ่านช่องทางของหน่วยงานปกครองตามลำดับชั้น นอกจากนี้แล้ว กำหนดให้มีการทำงาน 6 ด้าน กล่าวคือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ดังนั้น คณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรีบริหารงานตามภาระงานทั้ง 6 ประการ โดยยึดระบบการมอบหมายงานตามสายการ บังคับบัญชา กล่าวคือ สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการ ประกอบด้วยมีการบริหารงานและได้ปฏิบัติงาน ตามหน้าที่ที่มีความสำเร็จเรียบร้อยถูกต้องกระบวนการในการปฏิบัติหน้าที่มีรูปแบบการบริหารที่ต่อเนื่อง และมีการบริหารในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น” (สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 15 เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรีฝ่ายมหานิกาย ให้ข้อมูลว่า “พระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กับบทบาท 6 ด้าน ได้แก่ 1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน 2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี 3) ระวังอธิกรณ์วินัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัย ขึ้นเจ้าคณะตำบล 4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ 5) ควบคุมบังคับบัญชา เจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา หรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย และ 6) ตรวจสอบ และประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน ตลอดจนการสร้างพุทธมณฑลจังหวัดเพชรบุรี บนพื้นที่ 150 ไร่ ตั้งอยู่ ตำบลหนองกะปูล อำเภอบ้านลาด” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

พระครูวินิจสมณการ ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 16 เจ้าคณะอำเภอยางชุมน้อยให้ข้อมูลว่า “ดำเนินการตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายตามลำดับชั้นทั้ง 6 ด้าน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้ปกครองระดับนั้น ๆ โดยอาศัยหลักพระธรรมวินัยปกครองคณะสงฆ์ ปฏิบัติตามนโยบายของ มหาเถรสมาคม จัดตั้งกองทุนการศึกษา ทำงานร่วมกับชุมชนเป็นกลุ่มบวรบ้าน วัด และโรงเรียน สร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จัดหาทุนทรัพย์ในการสนับสนุนสาธารณูปการ ร่วมมือกับ ชุมชนจัดสาธารณสงเคราะห์” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ตารางที่ 4.10 การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่)
ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
<p>การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี</p>	<p>- ควรมีลักษณะบูรณาการภารกิจ ทั้ง 6+1 ด้าน ซึ่งต้องแต่งตั้งคณะผู้ดำเนินงานตามลักษณะงานให้ขับเคลื่อนภาระงานเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพของบริบทแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ต้องเป็นตามหลักธรรมวินัย โดยสาระสำคัญอยู่ที่มาตรา 3 ที่เพิ่มขึ้นมา เพื่อให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาฯ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้งสถาปนา และตั้งคณะกรรมการมหาเถรสมาคม นอกจากนั้นยังมีอำนาจถอดถอนสมณศักดิ์พระสงฆ์</p> <p>- คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีทุกระดับสนับสนุนกิจกรรมที่ภาคประชาชนเสนอ ซึ่งต้องไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและศีลาจารวัตรของสมณะสงฆ์ ถือได้ว่าเป็นการดำเนินการตามบทบาทที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์กำหนดไว้ทุกประการ</p> <p>- พระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับบทบาท 6 ด้าน ได้แก่ 1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน</p>	<p>การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีดำเนินการตามภารกิจ 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การเผยแผ่ การศึกษา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ รวมทั้งการสร้างพุทธมณฑลเพชรบุรี โดยทุกด้านได้ขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน ตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีรูปธรรม โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสเป็นผู้บังคับบัญชา การบริหารกิจการคณะสงฆ์</p>

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
	<p>2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษา ความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี 3) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัย ข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัย ชั้นเจ้าคณะตำบล 4) แก้ไข ข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบล ให้เป็นไปโดยชอบ 5) ควบคุม บังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้ บังคับบัญชา หรืออยู่ในเขต ปกครองของตน และชี้แจงแนะนำ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับ บัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย และ 6) ตรวจการและประชุม พระสังฆาธิการในเขตปกครอง ของตน ตลอดจนการสร้าง พุทธมณฑลจังหวัดเพชรบุรี บนพื้นที่ 150 ไร่ ตั้งอยู่ ตำบลหนองกะปูล อำเภอบ้านลาด</p>	

ข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรีดังนี้

1. ควรเป็นการใช้การศึกษา ฝึกอบรมภิกษุสามเณร และมาตรการใช้ระบบเป็นผู้สืบทอด หลักธรรม เพื่อนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม รวมทั้งเป็นผู้นำทางความคิด แสดงออกต่อสังคม ให้ประพฤติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สถานการณ์สังคมปัจจุบันพระพุทธศาสนาได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก หลายด้าน ส่งผลให้การขับเคลื่อนกิจการของคณะสงฆ์ชะงักงันทุกด้าน ก่อให้เกิดเป้าหมาย ในการทำนุบำรุงสังคมทมิฬไม่เจริญมั่นคง ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาจึงเสื่อมถอยลง ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องร่วมมือบูรณาการการขับเคลื่อนทุกด้านกับภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน

3. ทุกภาคส่วนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนขับเคลื่อนของคณะสงฆ์ในทุกด้าน
4. คณะสงฆ์ได้ถูกผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมรอบข้างมากมาย จึงทำให้การขับเคลื่อนในทุกด้านชะลอตัว จึงควรให้ทุกฝ่ายร่วมมือร่วมแรงบูรณาการการขับเคลื่อน ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในสังคมปัจจุบัน
5. คณะสงฆ์ต้องไม่ดำเนินการให้ผิดไปจากพระราชบัญญัติและพระธรรมวินัย หรือ พุทธบัญญัติ ที่สำคัญคือต้องไม่บัญญัติสิ่งที่เกินความเป็นจริงของพระวินัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตารางที่ 4.11 ความพึงพอใจด้านปัจจัยการบริหาร

ที่	ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ	ผลการวิเคราะห์				
		N = 359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การกำหนดตำแหน่งงานและหน้าที่	359	4.31	0.76	มาก	2
2	จัดลำดับการบริหารและการสั่งการ	359	4.34	0.74	มาก	1
3	การจัดองค์การที่เป็นระบบและแบ่งงานชัดเจน	359	4.20	0.80	มาก	3
4	มีปริมาณคนพอกับความต้องการขององค์การ	359	4.05	0.88	มาก	4
รวมความพึงพอใจด้านการจัดโครงสร้างองค์การ		359	4.22	0.79	มาก	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ด้านการจัดโครงสร้างองค์การ พระสงฆ์มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) การกำหนดตำแหน่งงานและหน้าที่ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.76) 2) จัดลำดับการบริหารและการสั่งการ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.74) 3) การจัดองค์การที่เป็นระบบและแบ่งงานชัดเจน มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.80) และ 4) มีปริมาณคนพอกับความต้องการขององค์การ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 4 ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.88)

ตารางที่ 4.12 ด้านการกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน

ที่	ด้านการกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน	ผลการวิเคราะห์				
		N =359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ	359	4.26	0.73	มาก	1
2	การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์	359	4.18	0.78	มาก	2
3	การกำหนดแผนปฏิบัติการ	359	4.01	0.80	มาก	3
4	การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	359	3.85	0.89	มาก	4
รวมความพึงพอใจด้านการกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน		359	4.07	0.80	มาก	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ด้านการกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน พระสงฆ์มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.73) 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.78) 3) การกำหนดแผนปฏิบัติการ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.80) และ 4) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 4 ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.89)

ตารางที่ 4.13 ด้านการวางระเบียบ ข้อบังคับ

ที่	ด้านการวางระเบียบ ข้อบังคับ	ผลการวิเคราะห์				
		N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การร่างคำสั่งในการบังคับบัญชา	359	4.21	0.72	มาก	1
2	อำนาจหน้าที่ในการสั่งการ	359	4.20	0.70	มาก	2
3	การปฏิบัติตามคำสั่งการบังคับบัญชา	359	4.13	0.76	มาก	3
4	ข้อบังคับและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์การ	359	4.12	0.75	มาก	4
รวมความพึงพอใจด้านการวางระเบียบ ข้อบังคับ		359	4.16	0.73	มาก	

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ด้านการวางระเบียบ ข้อบังคับ พระสงฆ์มีการรับรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) การร่างคำสั่งในการบังคับบัญชา มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.72) 2) อำนาจหน้าที่ในการสั่งการ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.70) 3) การปฏิบัติตามคำสั่งการบังคับบัญชา มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.76) และ 4) ข้อบังคับและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์การ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 4 ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.75)

ตารางที่ 4.14 ด้านการตระหนักในความรับผิดชอบ

ที่	ด้านการตระหนักในความรับผิดชอบ	ผลการวิเคราะห์				
		N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ความรับผิดชอบต่อองค์การ	359	4.32	0.76	มาก	1
2	ความรับผิดชอบต่อสังคม	359	4.28	0.72	มาก	4
3	ความรับผิดชอบต่อพุทธศาสนิกชน	359	4.30	0.70	มาก	3
4	ความรับผิดชอบต่อพระสงฆ์	359	4.31	0.75	มาก	2
รวมความพึงพอใจ ด้านการตระหนักในความรับผิดชอบ		359	4.30	0.736	มาก	

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ด้านการตระหนักในความรับผิดชอบ พระสงฆ์มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.736) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) ความรับผิดชอบต่อองค์การ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.76) 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 4 ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.72) 3) ความรับผิดชอบต่อพุทธศาสนิกชน มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.70) และ 4) ความรับผิดชอบต่อพระสงฆ์ มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.75)

ตารางที่ 4.15 สรุปปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์	ผลการวิเคราะห์			
	N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รวมความพึงพอใจด้านปัจจัยทางการบริหาร	359	4.19	0.81	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.81)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การสังเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 1 เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายธรรมยุติ ให้ข้อมูลว่า “ควรสร้างทรัพยากรบุคคลให้เป็นคนดี โดยรู้จักหน้าที่ของตนเองว่า ควรปฏิบัติเช่นไรจึงจะถูกต้อง สร้างจิตสำนึกให้มั่นคงในทางที่ถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่เราควรนำไปเป็นตัวอย่างที่ดี ควรมุ่งเน้นภาวะความผู้นำเป็นหลัก โดยใช้

พระธรรมวินัยเป็นกรอบในการทำงาน ภายใต้ความใฝ่รู้และปรับตัวให้เข้ากับหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง เพื่อสร้างคนดีตามที่สังคมต้องการ” (สัมภาษณ์ 30 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 2 เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรีฝ่ายธรรมยุติ ให้ข้อมูลว่า “ความล่าช้าในการติดต่อประสานงานของฝ่ายต่าง ๆ ทำให้ทราบข่าวสารและการดำเนินงานล่าช้า การดำเนินงานต้องรวดเร็วในการดำเนินงานระดับเจ้าคณะผู้ปกครอง หรือให้มีอำนาจในการตัดสินใจ ร่วมกันมากขึ้น” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 3 เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย ให้ข้อมูลว่า “ภายใต้พระราชบัญญัติ ฉบับดังกล่าว คณะสงฆ์ยังปฏิบัติคำสั่ง และระบบงานของผู้บังคับบัญชาตามปกติ แต่ศักยภาพของวัด ในแต่ละพื้นที่มีประสิทธิภาพไม่เท่ากัน ซึ่งสร้างความยากลำบากในการปฏิบัติงานค่อนข้างมาก กิจกรรมที่เกิดจากคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามมติปฏิบัติ จึงไม่บรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้น จึงควรสร้างแนวทางการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้เป็นรูปธรรม ทั้งด้านปริยัติ ด้านปฏิบัติ และด้านปฏิเวธ” (สัมภาษณ์ 7 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 4 เจ้าคณะอำเภอบ้านลาด ให้ข้อมูลว่า “หากโครงการต้อง ดำเนินการโดยคณะสงฆ์ฝ่ายเดียว งบประมาณไปเพียงพอ และบุคลากรขาดความรู้ความสามารถ ในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายทุกองค์ประกอบ อย่างไรก็ตามหลายโครงการได้รับงบประมาณ ดำเนินงานจากภาครัฐตามสมควร ซึ่งเป็นโครงการที่ทั้งภาครัฐและคณะสงฆ์ต้องดำเนินการร่วมกัน จึงปฏิเสธความรับผิดชอบของโครงการไม่ได้ และเมื่อได้ดำเนินการแล้วถือว่าประสบความสำเร็จ ทำให้ทราบถึงความต้องการของภาครัฐและความต้องการของคณะสงฆ์” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 5 เจ้าคณะอำเภอชะอำ ให้ข้อมูลว่า “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ควรมุ่งเน้นการศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี การปฏิบัติธรรม การเจริญจิตภาวนา ความสามัคคี จัดการวัดให้เป็นสถานที่สะอาด สงบ สว่าง เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน โดยต้อง สอดคล้องกับภารกิจทั้ง 6 ด้าน บุคลากรจากคณะสงฆ์และจากหน่วยงานราชการ ควรให้เป็นผู้มี การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี เกี่ยวกับพระธรรมวินัยอย่างถูกต้อง ตลอดถึง การศึกษาในมหาวิทยาลัย สถานที่การดำเนินงานต้องใช้บุคลากรในพื้นที่ เพราะจะทราบถึงปัญหาของ ชุมชนนั้น ๆ ตลอดการแก้ไขปัญหา” (สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 6 เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรีฝ่ายมหานิกาย ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์มุ่งเน้นไปตามภารกิจที่มีในพระราชบัญญัติ ที่คณะสงฆ์ต้องตอบสนองการบังคับบัญชา ตามลำดับส่วนงาน หรือสายการบังคับบัญชา ทั้งที่ประกาศใช้อยู่ก่อนแล้วและที่เพิ่มเติมขึ้นมา ภายหลังตามกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันการบริหารงานคณะสงฆ์มีความเสี่ยงอยู่บ้างพอสมควร เนื่องจาก การตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ตราโดยฆราวาสเป็นหลัก บางอย่างบางข้อที่เป็นหลักการปฏิบัติมาก พอสมควร อาทิ การบวชกุลบุตรต้องมีการตรวจสอบประวัติทุก ๆ คน ถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ผู้ตรวจ อยู่ส่วนกลาง ทั้งที่ในพื้นที่นั้น ๆ ก็สามารถเป็นผู้ตรวจสอบได้เพราะอยู่ใกล้ชิด แต่กลับทำให้เป็น เป็น เรื่องระดับชาติ กล่าวคือ ทำเรื่องเล็กให้กลายเป็นเรื่องยิ่งใหญ่ ทำให้ศรัทธาชุมชนลดลง จึงเห็นว่า ควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลปฏิบัติร่วมกับคณะสงฆ์” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 7 เจ้าคณะอำเภอท่ายาง ให้ข้อมูลว่า “ต้องพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองและผู้ปฏิบัติการ ทั้งภาคทฤษฎีอันเป็นข้อเท็จจริงเชิงหลักการ รวมไปถึงแนวทางการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งต้องตรงตามลักษณะงานที่ท่านสนใจ อันเกิดจากภาระงานทั้ง 6 ด้านนั้น โดยจะได้ทรัพยากรบุคคลที่มีส่วนร่วมกับงานอย่างแท้จริง และอุทิศตนดำเนินงานอย่างเสียสละต่อคณะสงฆ์อย่างแท้จริง” (สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “ต้องเริ่มจากการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชนต่อพฤติกรรมสงฆ์ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาสังคม การเปิดโอกาสให้ฝ่ายปกครองใช้สิทธิ ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ทั้งกิจการสงฆ์และกิจการทั่วไป อาทิ สร้างเวทีแลกเปลี่ยน เพื่อให้เกิดความเอื้อต่อการสร้างประโยชน์ 2 ฝ่าย” (สัมภาษณ์ 30 ตุลาคม 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “พระสงฆ์ต้องแสดงออกด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อสังคมเพชรบุรีได้รับรู้มากขึ้นถึงความถูกต้องเชิงหลักการ ต้องสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าผู้ปกครองทุกระดับชั้น ให้มีศักยภาพและแสดงความสามารถมากขึ้น เพื่อใกล้กับพุทธศาสนิกชนได้ทุกระดับ” (สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10 รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “พระสงฆ์ได้ดำเนินการตามอำนาจในตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) อย่างครบถ้วนทุกประการ แต่ทว่า การปกครองคณะสงฆ์ ไม่ได้มีบทลงโทษที่ข้้นร้ายแรงในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางการปกครองของผู้บังคับบัญชา” จึงทำให้การปกครองไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร” (สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “ภารกิจด้านการปกครองน่าจะเป็นภารกิจหลักด้านการบริหาร “ด้านการปกครอง/การบริหาร ตนเห็นว่า ได้ดำเนินการถูกต้องตามขั้นตอน กล่าวคือ มีสมเด็จพระสังฆราช เป็นประธาน และเป็นประมุขของคณะสงฆ์ รองลงมาเป็นเจ้าของคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และสุดท้ายเจ้าอาวาส ตนจึงเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารได้มีการสืบกันลงมาเป็นลำดับขั้นดีแล้ว เนื่องจากการปกครองคณะสงฆ์ ไม่ได้มีบทลงโทษที่ข้้นร้ายแรงในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางการปกครองของผู้บังคับบัญชา จึงทำให้การปกครองไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น ตนจึงมีความคิดเห็นว่าการกิจหลักคือการบริหาร เพราะงานจะสำเร็จหรือไม่ การขับเคลื่อนทางการบริหารจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่งานจะสำเร็จลุล่วงไปต่างเป้าประสงค์ที่วางไว้” (สัมภาษณ์ 27 ตุลาคม 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 12 เจ้าคณะอำเภอบ้านแหลม ให้ข้อมูลว่า “เมื่อได้รับมอบหมายจากนโยบายรัฐและคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการทุกระดับปฏิบัติโดยปกติ เพราะนโยบายรัฐและคณะสงฆ์เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการดำเนินงานคณะสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ” (สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 13 เจ้าคณะอำเภอแก่งกระจาน ให้ข้อมูลว่า “การแบ่งระเบียบการปกครองคณะสงฆ์เป็น 2 ส่วน คือ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค โดยแต่งตั้งเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รับผิดชอบดูแลปกครองพระภิกษุสงฆ์สามเณร และสมาชิกภายในวัด หรือภายในเขต

ที่ได้รับมอบหมาย มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเลขาธิการโดยตำแหน่ง และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดยมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ ข้อบังคับ และมติมหาเถรสมาคม เป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก และมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้พระธรรมวินัยมีความศักดิ์สิทธิ์ และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างวัด ประชาชน หน่วยงานราชการ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะและพระสังฆาธิการทุกระดับจึงเป็นไปด้วยความถูกต้องและชัดเจน อย่างไรก็ตามปัจจัยสนับสนุนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านงบประมาณ คือ (1) ด้านงบประมาณแผ่นดิน (2) งบประมาณจากเอกชน องค์กรเพื่อการกุศล และ (3) งบประมาณจากการบริจาคของประชาชน 2) ด้านวัตถุদিบ พระอุโบสถ พระวิหาร ศาลาการเปรียญ รูปหล่อองค์อดีตเจ้า อาวาส หอฉันน้ำ หอสังฆา โรงทาน วัสดุอุปกรณ์ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ รถยนต์ เครื่องเสียง ป้ายประชาสัมพันธ์ และ 4) บุคลากร เจ้าอาวาส ถือเป็นผู้มีอำนาจปกครองสูงสุดในคณะสงฆ์ จะมีพระ ผู้ช่วยก็ได้ พนักงาน ลูกจ้างอาสาสมัครของคณะสงฆ์” (สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 14 เจ้าคณะอำเภอหนองหญ้าปล้อง ให้ข้อมูลว่า “ศักยภาพของพระสังฆาธิการบางรูปที่มีความโดดเด่น เป็นแรงกระตุ้นในการดำเนินงาน และสร้างความสนใจแบบมีส่วนร่วมจากประชาชนรอบวัด ตลอดจนส่วนราชการที่ต้องดำเนินการร่วมกันวัด ชุมชน และคณะสงฆ์ โดยอาศัยกิจกรรมหรือโครงการทั้งของคณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคเอกชน เป็นเครื่องมือส่งเสริมการดำเนินงานของคณะสงฆ์” (สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 15 เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรีฝ่ายมหานิกาย ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีดำเนินการตามระเบียบปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด เพราะถือเป็นแนวทางการปฏิบัติงานตามระบบที่ชัดเจนที่สุด เพื่อใช้ขับเคลื่อนการบริการกิจการคณะสงฆ์” (สัมภาษณ์ 12 มีนาคม 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 16 เจ้าคณะอำเภอยางชุมน้อยให้ข้อมูลว่า “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของพระสังฆาธิการ ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวิเคราะห์สถานการณ์และการคาดการณ์อนาคต การจัดสรรและการรู้จักใช้สอยทรัพยากร การควบคุมและการประเมินผล แต่บางส่วนขาดการอุทิศตนเพื่อภาระงาน จึงถือว่าระดับบุคคลไม่สนับสนุนกิจการคณะสงฆ์ นั้นมองว่าตนไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและรับผิดชอบงานด้านใดด้านหนึ่งอย่างชัดเจน” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ตารางที่ 4.16 ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี	<p>-ต้องเริ่มจากการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชนต่อพฤติกรรมสงฆ์ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาสังคม การเปิดโอกาสให้ฝ่ายปกครองใช้สิทธิ ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทั้งกิจการสงฆ์และกิจการทั่วไป อาทิ สร้างเวทีแลกเปลี่ยน เพื่อให้เกิดความเอื้อต่อการสร้างประโยชน์ 2 ฝ่าย</p> <p>- คณะสงฆ์มุ่งเน้นไปตามภารกิจที่มีในพระราชบัญญัติที่คณะสงฆ์ต้องตอบสนองการบังคับบัญชาตามลำดับส่วนงาน หรือสายการบังคับบัญชา ทั้งที่ประกาศใช้อยู่ก่อนแล้วและที่เพิ่มเติมขึ้นมาภายหลังตามกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันการบริหารงานคณะสงฆ์มีความเสี่ยงอยู่บ้างพอสมควร เนื่องจาก การตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ตราโดยฆราวาสเป็นหลักบางอย่าง บางข้อที่เป็นหลักการปฏิบัติมากพอสมควร อาทิ การบวชกุลบุตร ต้องมีการตรวจสอบประวัติทุกๆ คน ถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ผู้ตรวจอยู่ส่วนกลาง ทั้งที่ในพื้นที่นั้น ๆ ก็สามารถเป็นผู้ตรวจสอบได้เพราะอยู่ใกล้ชิด แต่กลับทำให้เป็นเป็นเรื่องระดับชาติ กล่าวคือ ทำเรื่องเล็กให้กลายเป็นเรื่องยิ่งใหญ่ ทำให้ศรัทธาชุมชนลดลง จึงเห็นว่า ควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลปฏิบัติร่วมกับคณะสงฆ์</p>	<p>ดำเนินการตามระเบียบปฏิบัติงานตามระบบที่ชัดเจนที่สุด เพื่อใช้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ควรสร้างทรัพยากรบุคคลด้านทัศนคติ ด้านการแสดงออก ด้านการปฏิบัติตนต่อสังคมแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นรูปธรรม มีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกัน รับผิดชอบการพัฒนาพื้นที่และสังคม</p>

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
	<p>- ภารกิจด้านการปกครองน่าจะเป็นภารกิจหลักด้านการบริหาร “ด้านการปกครอง/การบริหารตน เห็นว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามขั้นตอน กล่าวคือ มีสมเด็จพระสังฆราช เป็นประธาน และเป็นประมุขของคณะสงฆ์ รองลงมา เป็นเจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และสุดท้ายเจ้าอาวาส ตนจึงเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารได้มีการสืบกันลงมาเป็นลำดับขั้นดีแล้ว เนื่องจากการปกครองคณะสงฆ์ ไม่ได้มีบทลงโทษที่รุนแรงในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางการปกครองของผู้บังคับบัญชา จึงทำให้การปกครองไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น ตนจึงมีความคิดเห็นว่าการบริหารคือการจัดการ เพราะงานจะสำเร็จหรือไม่ การขับเคลื่อนทางการบริหารจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่งานจะสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าประสงค์ที่วางไว้</p>	

ข้อเสนอแนะ

1. พัฒนาบุคลากรสงฆ์ให้มีคุณภาพเป็นที่พึ่งทางความคิดและปัญญา โดยเฉพาะพื้นที่ในหน้าเข้า หน้าชม และนารีธรรม
2. ควรมีการกำหนดมาตรการในการบริหารให้มีความชัดเจน คือ สายการบังคับบัญชา การแต่งตั้งสายการปกครองควรให้เป็นรูปธรรม เป็นวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้
3. ควรมีมาตรการให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มากขึ้นในทุกด้าน

4. ต้องกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการบังคับบัญชา ที่เป็นรูปธรรมควบคุม การดำเนินการด้านนั้น ๆ เป็นกระบวนการตามระบบสายบังคับบัญชา

5. คณะสงฆ์ต้องปฏิบัติไปตามพระราชบัญญัติที่มีอยู่ทั้งฉบับเดิมและฉบับใหม่ แต่บางอย่างเกินความจำเป็น อาทิ ขั้นตอนการบวชกุลบุตร ซึ่งมีกระบวนการตรวจสอบระดับประเทศ ทำให้เกิดความล่าช้า ส่งผลให้ศรัทธาประชาชนลดลง หากแก้ไขได้ ตนขอให้แก้ไขในอำนาจของ เจ้าพนักงานระดับท้องถิ่นนั้นๆ จะเป็นผลดีแก่ทุกฝ่าย ถือเป็น “การให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่น แต่รักษาศรัทธาชุมชน”

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตารางที่ 4.17 ด้านการปกครอง

ที่	ด้านการปกครอง	ผลการวิเคราะห์				
		N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายมหาเถรสมาคม	359	4.45	0.64	มาก	1
2	การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและภูมิภาค	359	4.29	0.76	มาก	2
3	การแต่งตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตาม กฎมหาเถรสมาคม	359	4.17	0.78	มาก	3
รวมความพึงพอใจด้านการปกครอง		359	4.30	0.73	มาก	

จากตารางที่ 4.17 ด้านการปกครอง พระสงฆ์มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายมหาเถรสมาคม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.64) 2) การปกครองคณะสงฆ์ ส่วนกลางและภูมิภาค มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.76) และ 3) การแต่งตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคม มีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.78)

ตารางที่ 4.18 ด้านการศาสนศึกษา

ที่	ด้านการศาสนศึกษา	ผลการวิเคราะห์				
		N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การส่งเสริมการศึกษแก่พระสงฆ์	359	4.48	0.75	มาก	1
2	การส่งเสริมหลักพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์	359	4.32	0.83	มาก	2
3	การส่งเสริมการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์	359	3.48	1.15	ปานกลาง	3
รวมความพึงพอใจ ด้านการศาสนศึกษา		359	4.09	0.91	มาก	

จากตารางที่ 4.18 ด้านการศาสนศึกษา พระสงฆ์มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) การส่งเสริมการศึกษแก่พระสงฆ์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.75) 2) การส่งเสริมหลักพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.83) และ 3) การส่งเสริมการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X}$ = 3.48, S.D. = 1.15) ทั้งนี้

ตารางที่ 4.19 ด้านการเผยแผ่

ที่	ด้านการเผยแผ่	ผลการวิเคราะห์				
		N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	พระสงฆ์ทำงานการเผยแผ่ด้วยการตอบรับนโยบายของมหาเถรสมาคม	359	4.45	0.71	มาก	1
2	ส่งเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่ชาวพุทธ	359	4.36	0.80	มาก	2
3	จัดโครงการอบรมอย่างเหมาะสมแก่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม	359	4.32	0.80	มาก	3
รวมความพึงพอใจด้านการเผยแผ่		359	4.37	0.77	มาก	

จากตารางที่ 4.19 ด้านการเผยแผ่ พระสงฆ์มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) พระสงฆ์ทำงานการเผยแผ่ด้วยการตอบรับนโยบายของมหาเถรสมาคม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.71) 2) ส่งเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่ชาวพุทธ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.80) และ 3) จัดโครงการอบรมอย่างเหมาะสมแก่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.80)

ตารางที่ 4.20 ด้านการสาธารณูปการ

ที่	ด้านการสาธารณูปการ	ผลการวิเคราะห์				
		N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การก่อสร้างศาสนสถาน	359	4.34	0.79	มาก	2
2	การค้ำประกันความคุ้มค่าและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน	359	4.26	0.79	มาก	3
3	บูรณปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้าง	359	4.36	0.89	มาก	1
รวมความพึงพอใจ ด้านการสาธารณูปการ		359	4.32	0.82	มาก	

จากตารางที่ 4.20 ด้านการสาธารณูปการ ทั้งนี้พระสงฆ์มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) การก่อสร้างศาสนสถาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.79) 2) การค้ำประกันความคุ้มค่าและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.79) และ 3) บูรณปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้าง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.89)

ตารางที่ 4.21 ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ที่	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ผลการวิเคราะห์				
		N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	มีศักยภาพด้านการสอนหลักธรรม	359	4.46	0.73	มาก	1
2	บทบาทในการสอนคุณธรรมและจริยธรรม	359	4.38	0.78	มาก	2
3	การมอบทุนทรัพย์ให้แก่สังคม	359	4.22	0.79	มาก	3
รวมความพึงพอใจ ด้านการศึกษาสงเคราะห์		359	4.35	0.77	มาก	

จากตารางที่ 4.21 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสงฆ์มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) มีศักยภาพด้านการสอนหลักธรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.73) 2) บทบาทในการสอนคุณธรรมและจริยธรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.78) และ 3) การมอบทุนทรัพย์ให้แก่สังคม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.79)

ตารางที่ 4.22 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

ที่	ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์	ผลการวิเคราะห์				
		N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การสร้างสาธารณสุขประโยชน์	359	4.34	0.74	มาก	1
2	ให้ความช่วยในยามที่ประชาชนประสบภัยต่าง ๆ	359	4.14	0.77	มาก	2
3	พัฒนาสภาพทางกายภาพของพื้นที่	359	3.94	0.76	มาก	3
รวมความพึงพอใจ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์		359	4.14	0.76	มาก	

จากตารางที่ 4.22 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พระสงฆ์มีการรับรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) การสร้างสาธารณสุขประโยชน์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.74) 2) ให้ความช่วยในยามที่ประชาชนประสบภัยต่าง ๆ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2 ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.77) และ 3) พัฒนาสภาพทางกายภาพของพื้นที่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.76)

ตารางที่ 4.23 สรุปรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ประเด็น	ผลการวิเคราะห์			
	N=359	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รวมความพึงพอใจรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์	359	4.26	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.23 สรุปรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.75)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 1 เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายธรรมยุติ ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์ควรมุ่งเน้นแสดงบทบาทเชิงรุกต่อสังคม อาทิ ช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้ ไม่นิ่งดูเฉยหรือปฏิเสธแต่เพียงอย่างเดียว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับ เป็นผู้ให้ต่อสังคม” ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับภาวะวิสัยของพระ ซึ่งต้องส่งเสริมศรัทธาที่ดั่งามต่อประชาชน เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองกับทุกด้าน” (สัมภาษณ์ 30 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 2 เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรีฝ่ายธรรมยุติ ให้ข้อมูลว่า “ต้องมีความรวดเร็วในการดำเนินงานทุกด้าน ตามลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับบริบทของเครื่องมือสนับสนุน อาทิ

กระบวนการติดต่อประสานงาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอำนวยความสะดวก ต้องดำเนินการเชิงรุก ระดับบริหาร ซึ่งต้องมีความรวดเร็ว ทันสมัย และสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการ” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 3 เจ้าคณะอำเภอเขาย้อย ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์ควรทำกิจกรรมภายในวัดอย่างต่อเนื่อง อาทิ ด้านวิปัสสนาธุระ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านคุณธรรม และด้านคุณธรรม ให้เป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ต้องสังคม เนื่องจากสภาพสังคมไทยปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ขาดการพัฒนาด้านจิตใจ แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง ควบคุมดูแล พระภิกษุสามเณรและไวยาวัจกร ให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ถูกต้องเรียบร้อย ด้านการศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีแบบแผนการพัฒนาในด้านการศึกษา ให้ชัดเจน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาให้มากขึ้น เช่น มอบทุนการศึกษา และส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรเข้าไปสอนในสถานศึกษา เป็นต้น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมพระภิกษุ สามเณรให้มีความสามารถในการเผยแผ่ และจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น ด้านการสาธารณูปการ ควรมีคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ดูแล ควบคุมในการก่อสร้างให้มีความถูกต้อง และจัดระบบนิเวศน์ภูมิทัศน์ของวัดให้ถูกสุขลักษณะ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน เช่น การพัฒนาชุมชน การสร้างถนน และเป็นที่ยึดด้านจิตใจ คือ ให้คำแนะนำ โดยการใช้หลักธรรมะในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มุ่งเน้นการพัฒนา ด้านจริยธรรม ด้านคุณธรรม และด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้นเป็นรูปธรรม ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาจิตใจพุทธศาสนิกชน” (สัมภาษณ์ 7 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 4 เจ้าคณะอำเภอบ้านลาด ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ได้ดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทุกประการ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ร่วมกันคือ ความเจริญมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ โดยควรปรับใช้รูปแบบกระบวนการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนอย่างยั่งยืน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ยั่งยืน) 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ยั่งยืน) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน เพื่อการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์มาปรับเข้ากับปัจจัยที่ใช้ในการบริหารกิจการคือ การจัดการงาน เงิน คน วัตถุทิบ แผนงาน 2) ดารงศีลธรรม (ยั่งยืน) เจ้าอาวาสมีภารกิจ การบริหารจัดการวัดเพื่อสร้างความมั่นคงแก่องค์กร สอดคล้องตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสคือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ และ 3) นำสังคมสันติ (ยั่งยืน) ผู้บริหารจัดการคณะสงฆ์ควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงขององค์กรตามโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง ควรปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานสมัยใหม่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายขึ้น” (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 5 เจ้าคณะอำเภอชะอำ ให้ข้อมูลว่า “รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ควรมุ่งเน้นการอุปถัมภ์พระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี ตลอดถึงการศึกษาในมหาวิทยาลัยของบุพคุณากร เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา ให้เกิดจากพัฒนาจิตใจและปัญญาแก่พุทธศาสนิกชนด้วยศรัทธาความเลื่อมใส ควรมุ่งเน้นการอุปถัมภ์ และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ดูแลกิจการคณะสงฆ์ ส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรม เพื่อพัฒนาจิตใจและ

ปัญญา รักษาพระธรรมวินัยของคณะสงฆ์ อย่างถูกต้องดั่งงามโดยเคร่งครัด” (สัมภาษณ์ 23 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 6 เจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรีฝ่ายมหานิกาย ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์ต้องมุ่งพัฒนาองค์กรตามภารกิจคณะสงฆ์ทั้ง 6+1 ด้าน ที่ตราไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และพัฒนากระบวนการดำเนินงานในส่วนของจังหวัดให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นไป ให้ทันสมัยกับเหตุปัจจุบันทั้งระดับชาติ สังคม และชุมชน และให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การปกครองบ้านเมืองในปัจจุบันที่ได้กำหนดไว้ ต้องมุ่งเน้นการตอบสนองให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ต้องใช้ศาสตร์สมัยใหม่มาร่วมอยู่ในองค์กรทั้งหมด ซึ่งจะได้ผลลัพธ์การพัฒนาที่เท่าทันกันทุกมิติ” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 7 เจ้าคณะอำเภอยาย่าง ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์ต้องการกระจายอำนาจการปกครองทุกระดับ เพราะบางพื้นที่ใช้การแก้ไขปัญหาแตกต่างกัน และระบบการดำเนินงานที่ต้องได้ความรวดเร็วและเด็ดขาด ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญของบุคลากรเฉพาะด้าน อาทิ 1) ด้านการปกครอง จำเป็นต้องแต่งตั้งพระสงฆ์ที่สำเร็จกฎหมาย ตามหลักกฎหมายบ้าน เพื่อให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับหลักกฎหมาย และพระธรรมวินัยมากขึ้นตามภาวะการณ์ปัจจุบัน 2) ด้านการเผยแผ่ ต้องสร้างโจทย์การทำงานเชิงรุก ที่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3) ด้านการศึกษา ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความมีความเชี่ยวชาญ หรือเข้าใจเป้าหมายงานอย่างแท้จริงแล้วดำเนินการไปตามกระบวนการอย่างมีเป้าหมาย 4) ด้านการสาธารณูปการ ต้องสำรวจการก่อสร้างและการซ่อมบำรุง ตามระบบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีเอกสารกำกับการดำเนินงานทุกขั้นตอน 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ต้องส่งเสริมการศึกษาทุกระดับและทุกพื้นที่ ภายใต้การสำรวจถึงกลุ่มผู้เดือนร้อนและต้องการความช่วยเหลือ 6) การสาธารณสงเคราะห์ ต้องบูรณาการบทบาทพระสงฆ์ต่อสังคม ซึ่งกำหนดตามแผนพัฒนาจังหวัดในประเด็นที่เชื่อมกับบทบาทหน้าที่คณะสงฆ์ และ 7) ด้านการสร้างพุทธมณฑล ต้องขับเคลื่อนร่วมกันทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐราชการ ภาครัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ร่วมประชุมตั้งตั้งคณะกรรมการดำเนินการสำรวจพื้นที่ก่อสร้าง แผนการเผยแผ่พุทธศาสนาภาคประชาชน ซึ่งต้องบูรณาการแผนปฏิบัติการทั้งของคณะสงฆ์และแผนพัฒนาจังหวัด ให้มีความเป็นรูปธรรมตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาสังคมแบบองค์รวม” (สัมภาษณ์ 3 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8 ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “ภารกิจหลักคือการเผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาสติปัญญาของสังคมไทย และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความเห็นที่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ถูกต้อง ภายใต้สังคมพุทธศาสนา คือ 1) เริ่มจากการพัฒนาการศึกษาของพระสงฆ์ให้มีความรู้ มีทัศนคติเพื่อรับผิดชอบต่อคุณธรรมและจริยธรรม 2) พัฒนาชุมชนให้มีทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม และหลักคุณธรรม และ 3) พัฒนาศาสนสถานของวัดให้เป็นแหล่งศาสนธรรมที่ถูกต้อง เป็นสถานที่ที่ได้ความรู้ ได้ปัญญา และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ” (สัมภาษณ์ 30 ตุลาคม 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9 รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “รูปแบบการบริหารการปกครองมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุดของการปกครองคณะสงฆ์

มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รูปแบบการปกครองของมหาเถรสมาคม ปกครองเป็นแบบผสม โดยรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง คือ มีศูนย์การปกครองและปฏิบัติการกิจการคณะสงฆ์และการสั่งการอยู่ในส่วนกลาง และกระจายอำนาจไปยังทุกภาคส่วน โดยการแบ่งระเบียบการปกครองคณะสงฆ์เป็น 2 ส่วน คือ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค โดยแต่งตั้งเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รับผิดชอบดูแลปกครองพระภิกษุสงฆ์สามเณร และสมาชิกภายในวัด หรือภายในเขตที่ได้รับมอบหมาย มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเลขาธิการโดยตำแหน่ง และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดยมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ ข้อบังคับ และมติมหาเถรสมาคม เป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก และมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้พระธรรมวินัยมีความศักดิ์สิทธิ์ และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างวัด ประชาชน หน่วยงานราชการ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะและพระสังฆาธิการทุกระดับจึงเป็นไปด้วยความถูกต้อง และชัดเจน” (สัมภาษณ์ 20 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10 รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “สังคมภายนอกมองพระพุทธศาสนาในทางเสื่อมถอย ฉะนั้นการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ควรมุ่งเน้นด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดความหลายหลากช่องทาง ตามผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน อาทิ กลุ่มชน ชุมชน โรงเรียน โดยปลูกฝังหลักธรรมที่เสริมความดี-ช่วยกับเยาวชนรุ่นใหม่ให้มากขึ้น คณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์รวมของพระอริยสงฆ์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา หลักการปกครองจึงควรมุ่งเน้นที่ผู้ปกครองให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิผลเชิงประจักษ์ต่อไป” (สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11 ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ควรเน้นการบริหารในทุกด้าน เนื่องจากเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีคณะสงฆ์ที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการของทุกเรื่องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีบทบาทในการบริหารจัดการทุกอย่างมีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างสูง จึงประจักษ์ได้ว่า หากได้มีการมุ่งเน้นทุกด้าน คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรี จะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างเด่นชัดเป็นที่ประจักษ์แก่จังหวัดอื่น ๆ อย่างแน่นอน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงควรมุ่งเน้นด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะในปัจจุบันการเผยแผ่ของศาสนาอื่น ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น ดูเสมือนหนึ่งว่าพระพุทธศาสนาของเราชาวพุทธกำลังหยุดนิ่ง ควรมีการส่งเสริมการเผยแผ่ให้หลากหลายรูปแบบ อาทิ การเข้าไปสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยใช้เวลาเพียงสั้น ๆ ไม่มากนัก การเผยแผ่ควรมุ่งเน้นไปในกลุ่มเยาวชน ปลูกฝังให้รู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี” (สัมภาษณ์ 27 ตุลาคม 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 12 เจ้าคณะอำเภอบ้านแหลม ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีดำเนินการภายใต้โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งแบ่งออกเป็นลำดับขั้นการสั่งงาน ซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างการบริหารคณะสงฆ์กำหนดรูปแบบไว้แล้ว” (สัมภาษณ์ 24 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 13 เจ้าคณะอำเภอแก่งกระจาน ให้ข้อมูลว่า “แนวโน้มการพัฒนาสามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการปกครอง ปรับปรุงสาระการเรียนรู้ของรายวิชาในหลักสูตรให้ทันต่อ

ความเปลี่ยนแปลง ด้านการศาสนศึกษา เพิ่มเติมรายวิชาที่เป็นภาษาที่สาม เพื่อรองรับการจัดการศาสนศึกษา แก่ศาสนิกชนที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและภาษา การศึกษาสงเคราะห์ เพิ่มเติมการเรียนรู้ ภาควิชาปฏิบัติการที่ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเชิงพื้นที่ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปรับปรุงเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสารสมัยใหม่ การสาธารณูปการ เพิ่มเติมกิจกรรมนอกชั้นเรียนหรือการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและมรดกภูมิปัญญาของไทย การสาธารณสงเคราะห์ เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ รายวิชาที่ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสาแก่ชุมชนและสังคม และการพัฒนา พุทธมณฑล เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้แนวคิดเกี่ยวกับพุทธอุทยาน 3 มิติ คือ อุทยานการศึกษา อุทยาน การท่องเที่ยว และอุทยานศิลปวัฒนธรรม” (สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 14 เจ้าคณะอำเภอหนองหญ้าปล้อง ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์ ดำเนินการตามระบบคำสั่งเป็นหลัก ขาดความริเริ่มในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมตามกระแสสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล ภายหลังจากที่พระพุทธรูปองค์ทรงตรัสรู้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว และทรงมีความประสงค์ที่จะประกาศหลักธรรมที่ได้ตรัสรู้ให้แก่ชาวโลก ซึ่งภายหลังจากที่พระองค์ทรงตรัสรู้แล้ว ยังไม่ถือว่าพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหรือองค์กร เนื่องจากว่า ขณะนั้นมีพระองค์เพียงองค์เดียวจึงไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่าเป็นองค์กรหรือสถาบันได้ แต่หลังจากนั้นมา อีก 2 เดือน พระพุทธรูปองค์ทรงอุปสมบทให้แก่อัญญาโกณฑัญญะ ซึ่งในขณะนี้มีพระรัตนตรัยครบสมบูรณ์ กล่าวคือ มีพระพุทธ คือ พระองค์เองพระธรรม คือ หลักธรรมที่พระองค์ทรงแสดงเทศนา และพระสงฆ์ ก็คือ พระอัญญาโกณฑัญญะที่พระองค์ทรงอุปสมบทให้ เมื่อมีพระรัตนตรัยครบสมบูรณ์ จึงถือว่าได้ว่า พระพุทธศาสนาในสมัยนั้นเป็นองค์กรหรือสถาบันอย่างสมบูรณ์ ในการอุปสมบทให้พระอัญญาโกณฑัญญะ พระพุทธรูปองค์ทรงอุปสมบทให้ด้วยพระองค์เอง เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา ซึ่งมีพระพุทธดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์ โดยชอบเถิด” เมื่อเราพิจารณาจากคำให้การอุปสมบทที่พระพุทธรูปองค์ทรงตรัส จะเห็นได้ว่ามีวัตถุประสงค์ ขององค์กรอยู่ในคำที่พระองค์ทรงตรัสนั้นด้วย”

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 15 เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรีฝ่ายมหานิกาย ให้ข้อมูลว่า “คณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรีกำลังการเริ่มสร้างพุทธมณฑลเพชรบุรี ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทขององค์กรสงฆ์เชิงรุก โดยได้รับการสนับสนุนทุกภาคส่วนระดับจังหวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ทุกด้าน การสร้างประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านควรมีการบูรณาการ การพัฒนา พระสังฆาธิการ ตามแนวทั่วไปและพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง ควบบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ พรหมวิหาร 4 ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับผู้ปกครองมากที่สุด 2) ด้านการศาสนศึกษา ควบบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับ หลักธรรม คือ สิกขา 3 ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้อยู่อย่างประเสริฐ 3) ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ควบบูรณาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมคือ สังคหวัตถุ 4 ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ให้สามัคคี เป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน 4) ด้านการเผยแผ่ ควบบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ ภาวนา 4 ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมสำหรับพัฒนา ผิภวน

อบรมมนุษย์ให้มีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข 5) ด้านการสาธารณสุขการ
 ควบคุมการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ อิทธิบาท 4
 ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ 6) ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ควบคุมการการพัฒนา
 ทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรม คือ สปัจริยธรรม 7 ที่ถือว่าเป็นหลักธรรม
 ที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้เป็นอย่างดี และด้วยการประยุกต์หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป
 (VETS) และหลักธรรม แต่ละหัวข้อสามารถยังการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการได้อย่าง
 มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นรูปแบบกระบวนการพัฒนาบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพ
 ชีวิตที่ดีของชุมชนอย่างยั่งยืน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ยั่งยืน) 3 ด้าน 1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์
 (ยั่งยืน) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน 2) ดำรงศีลธรรม (ยั่งยืน) เจ้าอาวาสมีภารกิจการบริหาร
 จัดการวัดเพื่อสร้างความมั่นคงแก่องค์กร ตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส และ 3) นำสังคมสันติ (ยั่งยืน)
 ผู้บริหารจัดการคณะสงฆ์ควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ตามโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง
 ควรปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานสมัยใหม่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายขึ้น”
 (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์รูปที่ 16 เจ้าคณะอำเภอท่าทางฝ่ายธรรมยุติ ให้ข้อมูลว่า “รูปแบบ
 การบริหารจัดการเชิงพุทธบูรณาการ จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ที่เหมาะสม
 กับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี ควรปฏิบัติตามหลักอภิธานียธรรม 7 ได้แก่ 1) มีการส่งเสริมเติมเต็ม
 กำลังใจ 2) มีขั้นตอนวิธีการที่ชัดเจนรัดกุม 3) ประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย 4) บริหารจัดการ
 อย่างคุ้มค่า 5) มีการบริหารจัดการทันต่อเวลา 6) มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และ 7) สนับสนุน
 คนเก่งคนดีให้ทำงาน ขณะเดียวกันเพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์เกิดผลเชิงกระบวนการ
 และผลสัมฤทธิ์ 1) ควรมีการติดตามตรวจสอบอย่างเป็นธรรม 2) ควรมีความสำรวมระวังทางกายและ
 วาจา 3) ควรหมั่นพัฒนาตามหลักศีลสมาธิปัญญา 4) ควรบริหารจัดการอย่างคุ้มค่า 5) ควรดำเนิน
 ตามแนวทางพอเพียง 6) ควรเคารพและตรงต่อเวลา และ 7) ควรหมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม
 ต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างพระสงฆ์ระดับผู้ปกครองทุกระดับ โดยเชื่อมโยง
 ให้พระสงฆ์ระดับปฏิบัติการแสดงบทบาทด้านที่ท่านเชี่ยวชาญหรือสนใจ พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้ที่มี
 วิสัยทัศน์มีเจตคติที่ดีด้วยการทำงานเป็นทีม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน มีการวางแผนที่ชัดเจน
 ส่งเสริมบุคลากรศึกษาดูงาน ควบคุมงานด้วยความโปร่งใสโดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้”
 (สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2563)

ตารางที่ 4.24 รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี	<p>- คณะสงฆ์ควรมุ่งเน้นแสดงบทบาทเชิงรุกต่อสังคม อาทิ ช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้ ไม่นิ่งดูตาย หรือปฏิเสธแต่เพียงอย่างเดียว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับ เป็นผู้ให้ต่อสังคม” ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับภาวะวิสัยของพระ ซึ่งต้องส่งเสริมศรัทธาที่ติงามต่อประชาชน เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองกับทุกด้าน</p> <p>- คณะสงฆ์ต้องมุ่งการพัฒนาองค์กรตามภารกิจคณะสงฆ์ทั้ง 6+1 ด้านที่ตราไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และพัฒนากระบวนการดำเนินการงานในส่วนของจังหวัดให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นไป ให้ทันสมัยกับเหตุปัจจุบัน ทั้งระดับชาติ สังคม และชุมชน และให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การปกครองบ้านเมืองในปัจจุบันที่ได้กำหนดไว้ ต้องมุ่งเน้นการตอบสนองให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ต้องใช้ศาสตร์สมัยใหม่มาร่วมอยู่ในองค์กรทั้งหมด ซึ่งจะได้ผลลัพธ์การพัฒนาที่เท่าทันกันทุกมิติ</p>	<p>ควรมุ่งเน้นแสดงบทบาทเชิงรุกต่อสังคม “เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับ เป็นผู้ให้ต่อสังคม” กล่าวคือ พระสงฆ์ควรสำเร็จกฎหมายและเชี่ยวชาญพระธรรมวินัย ต้องสร้างโจทย์การทำงานเชิงรุกที่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม พัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ ทั้งสอนตรวจสอบและประเมินผล ต้องสำรวจการก่อสร้างและการซ่อมบำรุงตามขั้นตอน ต้องส่งเสริมการศึกษาภายใต้การสำรวจถึงกลุ่มผู้เดือนร้อนและต้องการความช่วยเหลือ ต้องบูรณาการบทบาทพระสงฆ์ต่อสังคม และการสร้างพุทธมณฑลต้องขับเคลื่อนร่วมกันทุกภาคส่วนทั้งภาคราชการ ภาครัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน</p>

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ประเด็น	สรุปผลการศึกษา	ข้อค้นพบ
	<p>- สังคมภายนอกมองพระพุทธศาสนาในทางเสื่อมถอย ฉะนั้นการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ควรมุ่งเน้นด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดความหลากหลายช่องทาง ตามผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนของโลกปัจจุบัน อาทิ กลุ่มชน ชุมชน โรงเรียน โดยปลูกฝังหลักธรรม ที่เสริมความดี-ชั่วกับเยาวชนรุ่นใหม่ให้มากขึ้นคณะสงฆ์ ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นศูนย์รวมของพระอริยสงฆ์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา หลักการปกครองจึงควรมุ่งเน้นที่ผู้ปกครองให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิผลเชิงประจักษ์ต่อไป</p> <p>- คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ควรเน้นการบริหารในทุกด้าน เนื่องจากเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีคณะสงฆ์ที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการของทุกเรื่องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีบทบาทในการบริหารจัดการทุกอย่างมีผลสัมฤทธิ์ ค่อนข้างสูง จึงประจักษ์ได้ว่าหากได้มีการมุ่งเน้นทุกด้าน คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรีจะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างเด่นชัด เป็นที่ประจักษ์แก่จังหวัดอื่น ๆ อย่างแน่นอน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงควรมุ่งเน้นด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะในปัจจุบันการเผยแผ่ของศาสนาอื่น ได้เข้ามา มีบทบาทในสังคมมากขึ้น ดูเสมือนหนึ่งว่าพระพุทธศาสนาของเราชาวพุทธกำลังหยุดนิ่ง ควรมีการส่งเสริมการเผยแผ่ให้หลากหลายรูปแบบ อาทิ การเข้าไปสอดแทรกในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยใช้เวลาเพียงสั้น ๆ ไม่มากนัก การเผยแผ่ควรมุ่งเน้นไปในกลุ่มเยาวชน ปลูกฝังให้รู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี</p>	

สรุปข้อค้นพบจากการวิจัย คณะสงฆ์ควรเพิ่มศักยภาพความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งผู้ปกครองและผู้ปฏิบัติกร สนับสนุนกิจกรรมที่ภาคประชาชนเสนอโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ให้สอดคล้องต่อการแสดงบทบาทเชิงรุกต่อสังคม ทั้งนี้ คณะสงฆ์ไม่มีบทลงโทษขั้นร้ายแรง หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การตอบสนองงานจึงไม่ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

1. ต้องศึกษาเพื่อเข้าใจ เข้าถึง และแก้ไขสติดิปัญญา และพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมของคนไทย
2. ควรใช้คณะกรรมการในแต่ละด้าน ได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอย่างเต็มกำลังความสามารถในทุกด้าน
3. ต้องให้อำนาจแก่คณะกรรมการแต่ละด้านนั้นอย่างแท้จริง เพื่อจะได้ทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งมอบหมาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป
4. คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีควรมีการปรับปรุงระบบภายในการทำงานให้กระชับกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติฉบับใหม่ที่ผลมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ด้านการเผยแผ่ควรเน้นให้เจ้าอาวาสช่วยทำกิจวัตรให้พระสงฆ์-สามเณรดูเป็นตัวอย่าง และต้องทำทุกวันยกเว้นมีกิจนิมนต์เท่านั้น
2. ด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ ควรเน้นให้พระสังฆาธิการได้เรียนภาษาบาลีทุกรูป เพราะเป็นภาษาของพระพุทธเจ้า ถึงแม้จะสอบไม่ผ่านเกณฑ์ของแม่กองบาลีก็ตาม
3. เจ้าอาวาสไม่สามารถไล่พระลูกวัดได้ แต่ต้องให้ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการผ่านกระบวนการแสดงความคิดเห็นว่าสมควรหรือไม่ แต่หากมีกรณีเจ้าอาวาสกระทำผิด หรือเห็นว่ามีพฤติกรรมไม่สมควร ต้องดำเนินการตรวจสอบทันที
4. ควรให้ความสนับสนุนตามความเป็นจริง อาทิ ด้านการศึกษาในสังคมให้เจริญตลอดจนต้องให้ความสนใจด้านการติดตามผลการดำเนินงานด้านนั้นๆ
5. จากข้อมูลที่สะท้อนกลับมาแสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ขาดความรับผิดชอบสูง ขาดความสามัคคี และเห็นแก่ตัวมาก
6. จากแบบสอบถามในข้อ 4, 5, 6 จะมีสภาพต่าง ๆ ของแต่ละวัดไม่เสมอไป บางวัด การศึกษามากแต่ขาดคุณภาพ รวมทั้งข้ออื่น ๆ อีกที่แตกต่างกันตามสภาพ ดังนั้น ควรจัดการอบรมในทางพระวินัยและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องให้มากที่สุด เพื่อใช้เวลาในการบวชให้มากที่สุด แต่ก็ไม่ควรเคร่งจนเกินปกติ เพราะจะไม่สามารถทำให้จิตใจไปสู่ความสงบได้
7. ดังกล่าวมาทั้งหมดยังไม่มิด้านใดได้ถึง 100 เปอร์เซ็นต์ ยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมตามยุคสมัยต่อไปเรื่อยๆ เพราะทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดไปหรือตลอดเวลา จึงต้องปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามกระบวนการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามพระธรรมวินัยต่อไป
8. เน้นการประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการศึกษาทางพระพุทธศาสนา อาทิ ภาษาบาลี เป็นต้น
9. ควรส่งเสริมทางปฏิบัติวิปัสสนา เน้นการปฏิบัติเพื่อความสงบทางใจ เข้าถึงธรรมชาติของเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เมื่อเข้าใจธรรม (ชาติ) ที่ถูกต้อง ความทุกข์จะลดน้อยลงหรือหมดทุกข์ไปได้

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรีตอบสนองต่อการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาตามแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ ไม่แตกต่างจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทุกฉบับ พระสังฆาธิการทุกระดับชั้นปฏิบัติตามโครงสร้างการบริหารงานคณะสงฆ์

2. ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี สามารถนำแนวคิดการบริหารสมัยใหม่ มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ พระสังฆาธิการที่มีความรู้ความสามารถตามกระบวนการศึกษาสมัยใหม่ทุกระดับ มีการบริหารจัดการวัดและเขตปกครองได้อย่างมีระบบ มีการสั่งงานตามขั้นตอนที่ชัดเจนปฏิบัติตามได้จริง ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้ในขั้นตอนดำเนินงาน ตลอดจนเป้าหมายของงานได้อย่างครอบคลุม และสามารถตรวจระบบการดำเนินงานทั้งได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านการปกครอง เป็นการดำเนินการของเจ้าคณะผู้ปกครอง มีเจ้าอาวาส เป็นต้น ที่ดำเนินการสอดส่องดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในวัดโดยจะต้องคำนึงถึงพระธรรมวินัย กฎระเบียบ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายบ้านเมืองรวมทั้งตระหนักถึงแนวทางความเจริญมั่นคงของวัด โดยพัฒนาวัดให้มีศักยภาพที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน และสังคม ให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในวัดและบุคลากรภายนอกวัดเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาวัดให้เจริญมั่นคง ควบคู่ไปกับชุมชนส่วนรวมตามเป้าหมายของ “บวร” คือ บ้าน วัด และโรงเรียน อย่างไรก็ตามเมื่อพระสังฆาธิการละเมิดคำสั่งผู้บังคับบัญชา ควรมีบทลงโทษที่ชัดเจนเป็นลำดับขั้นตามลักษณะความผิด อาทิ พักงาน ให้ออก สละสมณเพศ

2. ด้านการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้กับภิกษุ สามเณร สนับสนุนส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้มีโอกาสศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาต่างๆ ทุกๆ วิธีซึ่งมีตั้งแต่ประถมศึกษจนถึงอุดมศึกษา โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เพื่อเป็นองค์ความรู้ รักษาตนและหมู่คณะ พัฒนาตนเองให้มีความรู้และใช้ความรู้อบรมสั่งสอนแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ เพื่อเป็นการสร้างศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดตั้งกองทุนการศึกษาสำหรับพระสงฆ์และสามเณรภายในจังหวัด เพื่อศึกษาในวิทยาลัยสงฆ์ ทั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อช่วยเหลือแก่เด็กผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มีโอกาสรับการศึกษา ตามกำลังสติปัญญา พร้อมทั้งให้การอบรมสั่งสอนด้วยความรัก เมตตา เอาใจใส่ ชัดเกล้า เขาเหล่านั้น ทั้งทางกาย วาจา ใจ เพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและศาสนธรรมแก่ประชาชน ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์และคณะสงฆ์ถือเป็นกิจการที่สำคัญที่สุด ถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสงฆ์ เพราะว่าพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น จะต้องมีความรู้ความสามารถและเทคนิควิธีการนอกเหนือจากความรู้ด้านหลักพุทธธรรม จึงจะสามารถทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสามารถทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5. ด้านการสาธารณูปการ เป็นการบำรุงรักษาและส่งเสริมการสร้างวัด ให้เป็นที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือสังคมผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นให้วัฒนาสถาพรสืบไป โดยปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องเดิมภายในวัด รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมพระศาสนาในวัดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสมบูรณ์ เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นแหล่งอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรือง มีศาสนวัตถุ ศาสนสถาน อันเป็นเครื่องหมายแห่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานที่พระสงฆ์ทำเพื่อสาธารณชน โดยบริหารจัดการตามหลักซึ่งไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์กฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งของมหาเถรสมาคม และไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสามเณร การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้ยากไร้ ผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งการสาธารณสงเคราะห์นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็น ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้าน อีกทางหนึ่งด้วย